

Fővárosi Ítéltábla

9.Pf.20.093/2021/7.

A Fővárosi Ítéltábla az ifj. dr. Szilágyi István ügyvéd (felperesi képviselő cím1) által képviselt **III. r. felperes neve** (III. rendű felperes címe3) III. rendű felperesnek – a dr. Weinzierl Tamás ügyvéd (alperesi képviselő cím3) által képviselt **alperes neve** (alperes cím4) alperes ellen **szerződés érvénytelensége jogkövetkezményének levonása** iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2020. november 13. napján meghozott 36.G.41.855/2018/42. számú ítélete ellen az alperes 43. sorszámon előterjesztett és 44. sorszámon megindokolt, valamint Pf.3., Pf.5. és Pf.6. sorszámon kiegészített fellebbezése folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a III. rendű felperesnek 100.000 (százezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A III. rendű felperes jogelődje, a Zrt1 Zrt. mint hitelező és az alperes mint adós között 2004. december 6-án devizaalapú kölcsönszerződés jött létre. A kölcsönszerződést a III. rendű felperes jogelődje 2012. szeptember 19-én felmondta, és ez alapján 2013. április 25-én végrehajtási eljárás indult, azonban az alperes végrehajtás megszüntetése iránt pert indított. Ennek eredményeképpen a Budai Központi Kerületi Bíróság 15.P.23.978/2013/19. számú, első fokon jogerőre emelkedett ítéletével a végrehajtást megszüntette, ezen döntését pedig arra alapította, hogy a kölcsönszerződés a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés c), d) és e) pontja alapján érvénytelen, tekintettel arra, hogy a szerződés nem tartalmazza az árfolyamrés mértékét, nem határozza

meg azokat a körülményeket, amelyek alapján a kamatfelár módosítására sor kerülhetett volna, illetve nem tartalmazza a törlesztőrészletek pontos összegét vagy azok számítási módját. A szerződéshez csatolt törlesztési ütemezés pusztán azt határozta meg, hogy az egyes időpontokban a tőke hány százalékát köteles az ügyfél megfizetni, de a járulékok nagyságát vagy azok számítási módját már nem rögzíti.

[2] A jelen perben előterjesztett keresetében a III. rendű felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 237. §-a alapján elsődlegesen kérte, hogy a bíróság a kölcsönszerződést a megkötése időpontjára visszamenőleges hatállyal nyilvánítsa érvényessé, és kötelezze az alperest 49.861.834 forint megfizetésére, másodlagosan pedig azt kérte, hogy a kölcsönszerződést nyilvánítsa a határozathozatalig terjedő időre hatályossá, és kötelezze az alperest 49.861.834 forint, vagy 130.185,94 svájci frank és 15.718.514 forint megfizetésére.

[3] Előadta, hogy bár a Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletének meghozatalakor az érvénytelenségi okok fennálltak, azok azóta orvoslódtak. A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és d) pontjában foglaltakat a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.) rendezte, a III. rendű felperes jogelődje pedig a keresetéhez csatolta a javított törlesztési táblázatot, amely már tartalmazza a törlesztőrészletek összegét tőke és kamat bontásban. Egyébként a felek a szerződéskötéskor minden lényeges kérdésben megállapodtak, szerződéses akaratuk egyértelműen rekonstruálható. Az érvénytelenségre tekintettel a kölcsönszerződés 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) szerinti elszámolása és forintosítása nem történt meg, de keresete előterjesztését megelőzően a III. rendű felperes jogelődje ezt elvégezte, és a perben kiszámított összeget már erre tekintettel határozta meg.

[4] Előadta, hogy a per folyamatban léte alatt elérvették a kölcsönszerződés biztosítékát képező ingatlant, a vételárból a III. rendű felperes 2019. október 8-án 41.300.000 forintot kapott meg. Ezen az értéknapon az alperes tartozása 33.954.060 forint tőke, 693.528 forint ügyleti kamat, 26.571.367 forint késedelmi kamat és 976.505 forint díj, azaz összesen 62.195.460 forint volt. A III. rendű felperes a megtérülést először díjra, majd kamatra, ezután a fennmaradt tőkére számolta el, így 2019. október 10. napján 20.895.460 forint tőkekövetelése maradt fenn az alperessel szemben, ezzel együtt keresetét nem szállította le.

[5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[6] Vitatta, hogy az érvénytelenségi okokat a felek kiküszöbölték volna, a III. rendű felperes figyelmen kívül hagyta az erre történt hivatkozása során, hogy a Hpt. 210. § (1) bekezdése szerint kölcsönszerződést kizárólag írásban lehet kötni.

[7] Hivatkozott arra, hogy a kölcsönszerződés nem jött létre, mert a felek nem állapodtak meg minden lényeges kérdésben, ezért álláspontja szerint a bíróságnak a jogalap nélküli gazdagodás elvére támaszkodva kell megítélnie jogkövetkezményeket.

[8] Érvénytelenségi kifogást terjesztett elő, amelyben arra hivatkozott, hogy az árfolyamkockázat kiterhelése a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen volt, a III. rendű felperes ezzel kapcsolatban adott tájékoztatása nem volt világos és érthető, így nem felelt meg az Európai Unió Bírósága C-186/16., valamint C-51/17. számú ítéleteiben foglaltaknak.

[9] Előadta, hogy a szerződés érvényessé nyilvánítása kizárt, miután ez egy működő szerződés fenntartásának eszköze, jelen esetben pedig a szerződést a III. rendű

felperes jogelődje felmondta. A szerződés hatályossá nyilvánításával egyetértett, tiltakozott viszont a III. rendű felperes részéről javasolt elszámolás ellen. Előadta, hogy ha a bíróság a hatályossá nyilvánítás során az érvénytelen szerződés rendelkezéseit venné alapul, akkor lényegében a szerződés érvényessé nyilvánítása történne meg az érvénytelenségi ok kiküszöbölése nélkül. Nem fogadható el, hogy a bíróság a saját tetszése szerint válogasson a szerződési feltételek közül, a bíróságnak az érvénytelen szerződés tartalmától függetlenül kell meghatároznia az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékét úgy, hogy ezzel megszünteti az irreverzibilis szolgáltatáshoz jutó fél jogalap nélküli gazdagodását. Erre tekintettel hatályossá nyilvánítás esetén a visszatérítendő tőkének meg kell felelnie annak az összegnek, amelyet az adós számára forintban ténylegesen folyósítottak. Vítatta a késedelmi kamattartozás jogalapját is. Úgy nyilatkozott, hogy a jegybanki alapkamattal történő elszámolást vállalja, ez alapján a III. rendű felperes összesen 13.112.997 forint tőkét, 2.260.917 forint kamatot, azaz összesen 15.373.914 forintot követelhetne tőle, de az elárverezett ingatlanból ennek többszöröse befolyt, így nem tartozik.

[10] Az elsőfokú bíróság ítéletével a 2004. december 6. napján megkötött 04/12/2/12. számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a III. rendű felperesnek 7.191.275 forintot, valamint 309.372 forint perköltséget. A keresetet ezt meghaladóan elutasította. Megállapította, hogy a III. rendű felperes köteles külön felhívásra 600.000 forint elsőfokú eljárási illetéket, valamint a költségmentes ellátmányból előlegezett 172.000 forint költséget az államnak megfizetni. Az elsőfokú eljárási illetékből fennmaradó 900.000 forintot, valamint a költségmentes ellátmányból előlegezett 258.000 forintot az alperes teljes személyes költségmentessége folytán az állam viseli.

[11] Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kölcsönszerződés létrejött.

[12] Rögzítette, hogy a felek nem értettek egyet abban a kérdésben, hogy az érvénytelenség mely jogkövetkezményét kell alkalmazni. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a hatályossá nyilvánítás a perbeli esetben nem jöhet szóba, mivel a III. rendű felperes jogelődje felmondta a kölcsönszerződést 2012-ben, ami azt megszüntette, és az alperes tartozása azonnal esedékessé vált. Egy megszüntetett szerződés nem nyilvánítható hatályossá, mivel annak során az addig teljesített szolgáltatások hatályát megőrző, de érvénytelen megállapodás a bíróság konstitutív határozata következtében a jövőre nézve szűnne meg. Nem értett egyet azzal sem, hogy az eredeti állapot helyreállításának lenne helye. Hivatkozott a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményére, amelynek többségi álláspontja szerint fogyasztói kölcsönszerződés teljes érvénytelensége esetén az eredeti állapot helyreállítása teljes mértékben kizárt.

[13] Mindebből az következik, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményét a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása keretében kell levonni, az Európai Unió Bírósága döntései ennek lehetőségét nem zárják ki. A C-260/18. számú ítélet nem követeli meg a nemzeti bíróságtól, hogy ehhez a fogyasztó hozzájárulását beszerezze, a döntés arról szól, hogy azt kell tiszteletben tartani, ha a nemzeti bíróság tájékoztatását követően a fogyasztó nem kíván a bíróság által megjelölt kikötések tisztességtelenségére hivatkozni. A C-118/17. számú határozat 55. pontjában sem arról van szó, hogy az Európai Unió Bírósága megadta volna jogot a fogyasztóknak arra, hogy korlátok nélkül tiltakozzanak a szerződés érvényessé nyilvánítása ellen, hanem az 54., 55. és 56. pont összességében azt mondja ki, hogy attól nem zárható el a fogyasztó, hogy a DH1 tv.-ben nem nevesített tisztességtelen feltételekre is hivatkozhasson. Az alperes által hivatkozott többi döntés, a C-106/77., a C-118/18., valamint a C-407/18. számú határozat sem tartalmaz olyan előírást, amely szerint a nemzeti bíróságnak

a devizahiteles törvényeket figyelmen kívül kellene hagynia, vagy hogy kizárólag a fogyasztó hozzájárulásával nyilváníthatná érvényessé a szerződést.

[14] Az érvényessé nyilvánítás során nem lehet figyelembe venni azokat a rendelkezéseket, amelyek érvénytelenségük folytán vagyoneltolódást idéznek elő a felek között. Az alperes megjelölte a korábban megállapítottakon túl további érvénytelenségi okként az árfolyamkockázat rá telepítésének tisztességtelenségét, és ezt az elsőfokú bíróság a Ptk. 209. § (1) bekezdésére tekintettel alaposnak találta. Ebből az következik, hogy a szerződés érvénytelensége jogkövetkezményének meghatározásakor figyelembe kell venni azt is, hogy a III. rendű felperes az árfolyamváltozással közvetlenül összefüggő követelést nem érvényesíthet, így a III. rendű felperesi követelést az alperesre terhelte árfolyamkülönbözet összegével csökkenteni kell.

[15] A szerződés kapcsán fennálló másik három, a Budai Központi Kerületi Bíróság által megállapított érvénytelenségi ok kapcsán – alperesi vitatás hiányában – elfogadta, hogy a III. rendű felperes a keresetét úgy terjesztette elő, hogy az abban megjelölt összegeket már csökkentette a jogellenesen kiterhelt, árfolyamrés alkalmazását, illetve a kamatfelár egyoldalú emelését lehetővé tevő rendelkezésekből eredő többletfizetés elszámolásával, amelyek együttes összege egyébként 754.533 forint. A harmadik érvénytelenségi ok, a törlesztőrészletek összegszerű meghatározásának hiánya a felek vagyoni viszonyaiban eltolódást nem idézett elő, miután a III. rendű felperes jogelődje ügyleti kamat megfizetésére irányuló igényét nem a törlesztési tábla alapozta meg, hanem az egyedi kölcsönszerződés 3. pontjában foglalt rendelkezések, így az adós a folyósított kölcsön összegét ügyleti kamattal növelten köteles megfizetni. A kölcsönszerződés ezen hibája tehát a keresetlevélhez 1/F/5. sorszám alatt csatolt táblázattal vagyoni következmény nélkül kiküszöbölhető volt. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az érvényessé nyilvánítás során figyelembe kellett vennie azt is, hogy a szerződés megkötésekor mi volt a felek ügyleti akarata, ezt az akaratot pedig csak abban az esetben indokolt mellőzni, ha az érvénytelen szerződéses kikötésben fogalmazódik meg. Jelen esetben pedig az akarat a kölcsön folyósítása és annak ügyleti kamattal növelt visszafizetése volt, így a felek közötti vagyoni viszonyok egyensúlyát pontosan az szüntetné meg, ha a bíróság a szerződésben meghatározott ügyleti kamat helyett jegybanki alapkamattal számolna. Ennek az értelmezésnek a helyessége olvasható ki az Európai Unió Bírósága C-260/18. számú határozata 38. és 39. pontjából, a C-118/17. számú határozat 40. és 51. pontjából, valamint a C-483/16. számú határozat 32. pontjából, mely szerint a cél a felek közötti egyensúly helyreállítása a szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződés semmissé nyilvánítása. Erre tekintettel a kölcsönszerződésben meghatározott ügyleti kamat mellett a felek jogviszonyára a késedelmi kamatban történt megállapodásuk is alkalmazandó, hiszen az is felek közötti egyensúlyi helyzet felbomlását eredményezné, ha a bíróság nem értékelné azt a tényt, hogy a felek megállapodtak a késedelmes teljesítés jogkövetkezményében. Az ebben a körben rögzítetteket csak akkor lehetne figyelmen kívül hagyni, ha a konkrét késedelmi kamat kikötést szabályozó rendelkezések érvénytelensége állna fenn, ilyen megállapítást azonban a Budai Központi Kerületi Bíróság nem tett, és a késedelmi kamat kondíciós listában meghatározott ügyleti kamat + 6%-os mértéke nem tekinthető eltúlzottnak más kölcsönszerződések késedelmes adósi fizetést szabályozó rendelkezéseihez képest. Az alperes nem vitatta, hogy a III. rendű felperes késedelmi kamat követelése számszakilag helyes, ha a bíróság elfogadja annak jogalapját. A 21. sorszámú felperesi bejelentés alapján az alperesre kiterhelt késedelmi kamat követelés 26.571.367 forint, amelyet köteles megfizetni. Ennek az összegnek a nagyságát nyilvánvalóan befolyásolta, hogy az alperesnek árfolyamkülönbözetet is kellett fizetnie, így az egyensúlyt az elsőfokú bíróság akként állította helyre, hogy a teljes árfolyamkülönbözetet a III. rendű felperesre terhelte, azaz az alperesnek nem kell visszafizetnie az árfolyam rá nézve kedvezőbb mozgásából eredő árfolyamkülönbözetet sem.

Az egyensúlyi helyzet helyreállítására ennél pontosabb elszámolási módot az elsőfokú bíróság nem tudott meghatározni, mivel az érvénytelenség jogkövetkezményének levonásakor is érvényesül a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 215. §-a, és így a bíróság csak a felek által meghatározott keretek között tudja elvégezni az elszámolást. Nem merült fel olyan igény az alperes részéről, hogy szakértő határozza meg a késedelmi kamat követelésnek azt a részét, amely a kiterhelt árfolyamkülönbözetnek tulajdonítható, viszont tiltakozott olyan megoldás ellen, amely szerint az árfolyamkülönbözet meghatározott hányadát viselnie kellene. Az árfolyamkülönbözet összegének tisztázására viszont már indítványozott szakértőt, aki ennek összegét 13.704.185 forintban állapította meg azzal, hogy ebből 189.490 forint alperesnél jelentkező árfolyamnyereség volt. Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a szakértő a szakvéleményben a számítását megindokolta, ezt a felek elfogadták, nem merült fel kétely a szakvéleményben foglaltak helyességét illetően. Minderre tekintettel a 21. sorszámú beadvány szerint jelenleg fennálló 20.895.460 forint tőkekövetelést a 13.704.185 forint árfolyamkülönbözettel kellett csökkenteni, így az alperes a III. rendű felperesnek 7.191.275 forintot köteles megfizetni a szerződés Ptk. 237. § (2) bekezdése szerinti érvényessé nyilvánítása eredményeképpen.

[16] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a III. rendű felperes keresetének elutasítását kérte.

[17] Előadta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete jogszabálysértő, iratellenes, a bíróság helytelenül értelmezte az Európai Unió Bíróságának határozatait, és annak ellenére alkalmazta a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának 2019. június 19-i ülésén hozott összefoglaló véleményt, hogy az ellen az alperes írásban tiltakozott. Kiemelte, hogy a Kúria egyes testületeinek állásfoglalásai nem jogszabályok, így nem képezhetik egyedi bírói döntések alapját. Előadta, hogy ha a szerződés a Hpt. 213. §-ában felsorolt semmisségi okok, illetve az árfolyamkockázati tájékoztatás hibái ellenére érvényessé nyilvánítható, akkor ezen jogszabályhelyek fogyasztóvédelmi funkciója teljesen kiüresedik, ami ellentétes az Alaptörvény M. Cikkének (2) bekezdésével. Hangsúlyozta, hogy az 1/2010. PK vélemény szerint akkor lehet helye érvényessé nyilvánításnak, ha egyébként jól működő szerződésről van szó, ugyanakkor jelen esetben egy 16 éve kötött szerződés a per tárgya, amelyet már 8 éve felmondtak. Az elsőfokú bíróság logikája szerint a hatályossá nyilvánítás mint jogkövetkezmény nem alkalmazható a szerződés korábbi megszüntetése miatt, az eredeti állapot helyreállítása pedig a Kúria összefoglaló véleményében részletezett okokból kizárt, ezért az egyetlen megoldás a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása. Ezzel azonban az alperes nem ért egyet, az eredeti állapot helyreállításának kizártsága ugyanis jogellenes helyzetet eredményezne. A vizsgálat elsődleges szempontja az kell legyen, hogy semmis szerződésre lehet-e jogot alapítani. A Ptk. 209/A. § (2) bekezdése és a Hpt. 213. § (3) bekezdése is rögzíti, hogy szerződés semmisségére kizárólag a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni. Ezen alapvető jogelvek kijátszásával kívánt a III. rendű felperes előnyt kovácsolni keresetével akként, hogy egy semmis szerződés – árfolyamkockázat kivételével – valamennyi rendelkezését bírói szerződésmódosítással hatályban tartatta. Így az elsőfokú ítélet ismét végrehajthatóvá nyilvánította az egyébként jogkövetkezmények levonására alkalmatlan szerződés rendelkezéseit. A C-260/18. számú ítélet 55. bekezdésében rögzítettek alapján a fogyasztó kérheti jogkövetkezményként az eredeti állapot helyreállítását, miután a fogyasztó dönt ebben a kérdésben, nem kell őt „megóvnia” a bíróságnak annak következményeitől, ha szándéka ezzel ellentétes, és a bíróság nem „gyógyíthatja meg” a szerződést a pénzintézet érdekében. Az 1/2010. PK vélemény 2. pontja is kimondja, hogy a bíróság nem adhat jogsegélyt a semmis szerződéssel elérni kívánt joghatás eléréséhez. Az elsőfokú ítéletből az

következik, hogy a törvényszék nincs tisztában azzal, hogy a tisztességtelenség jogkövetkezményének olyannak kell lennie, hogy az visszatartó erejű legyen a jövőre nézve. Ezért tilos a jogkövetkezménynél az értékegyensúly alkalmazása, helyett a jogalap nélküli gazdagodás az elszámolás alapja. Az első fokon eljáró bíróság nem vette figyelembe az Európai Unió Bírósága C-42/15. számú ítéletében foglaltakat sem, amely a 65. bekezdésében kimondta, hogy a pénzügyi szolgáltató kamatoktól való megfosztása az a szankció, amely elősegíti, hogy a későbbiekben a szabályokat betartsa. Ugyanez szerepel a C-26/13. számú ítélet 79. bekezdésében, mely szerint a tisztességtelen feltételek tartalmát a bíróság nem módosíthatja, miután ebben az esetben hozzájárulna annak a visszatartó erőnek a megszüntetéséhez, amely egyébként ezen feltételek alkalmazhatatlanságából következik. Ezt az értelmezést támasztja alá a C-154/15. számú ítélet 60. bekezdése is. Az Európai Unió Bíróságának C-118/17. számú ítélete is kimondja, hogy a fogyasztó eredeti állapot helyreállítása iránti kérelmét kell előnyben részesíteni a DH2 tv. szerinti szabállyal szemben, valamint a C-70/17. és C-179/17. számú egyesített ítéletek is arról rendelkeznek, hogy a nemzeti bíróság csak akkor orvosolhatja a tisztességtelen feltételek semmisségét, ha a teljes szerződés megsemmisítése esetén a fogyasztót különösen káros következmények érik.

[18] Az elsőfokú ítéletben foglalt számítási metódus nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy ahelyett, hogy a fogyasztó érdekében küszöbölne ki a felek között felborult szerződési egyensúlyt, azt a III. rendű felperes javára fenntartja.

[19] Az elsőfokú ítélet szerint a késedelmi kamat kikötést akkor kellett volna figyelmen kívül hagyni, ha annak mértéke eltúlzott lenne. Az első fokon alkalmazott elszámolás deklarált célja az egyensúlyi helyzet helyreállítása volt ahelyett, hogy a C-42/15. számú ítéletben foglaltak szerint legalább a késedelmi kamat követeléstől való megfosztást alkalmazta volna fogyasztóvédelmi szankcióként. Erre tekintettel az alperes a késedelmi kamat követelés figyelmen kívül hagyását kérte. Ennek kapcsán hivatkozott a C-154/15. számú ítélet 61. bekezdésére, mely szerint a tisztességtelennek minősített feltételt úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, és a bíróságnak azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell céloznia, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne. Kiemelte, hogy az 1/2010. PK vélemény szerint az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásánál a bíróságnak gondoskodnia kell az eredetileg egyenértékű szolgáltatások értékegyensúlyának fenntartásáról, meg kell akadályoznia bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását. Ez a jogelv sérült az ítéletben, miután az árfolyamkockázat alperesre terhelése már a szerződés megkötésétől számítottan tisztességtelen volt, ehhez képest a szerződéskötéstől felszámított és megfizetett árfolyamkockázat havonként túlfizetést eredményezett, amellyel minden hónapban a kölcsönadott tőkét kellett volna csökkenteni. Ebből az következik, hogy a szerződés jogszerű felmondására nem a felperesi jogelőd által meghatározott időpontban került sor, azaz a megítélt késedelmi kamatösszege mindenképpen megalapozatlan. A Pf.5. sorszámú beadványában kiemelte, hogy az alapeljárásban a késedelmi kamat jogszerűségét vitatta, a 37. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldalán és a 2020. október 19-én kelt beadvány 3. oldalán találhatóak az ezzel kapcsolatos nyilatkozatok.

[20] A Pf. 6 sorszámú beadványában a fellebbezés indokolását ebben a körben kiegészítette, és a Kúria 4/2021. Polgári jogegységi határozatában foglaltakra tekintettel előadta, hogy a késedelembe esés időpontját az elsőfokú eljárás nem tisztázta, ugyanakkor az igazságügyi szakértő véleménye szerint a kölcsönszerződés felmondásának időpontjában nem állt fenn késedelem, ezért a késedelmi kamat ezen időponttól történő számítása és így összege jogellenes. Ezt a kérdést pedig tisztázni kell ahhoz, hogy az alperes fizetési kötelezettsége megállapítható legyen, így a Pp. 235. § (1) bekezdése értelmében kérte, hogy a kirendelt igazságügyi könyvszakértő határozza meg, hogy a tisztességtelenül felszámított

árfolyamkülönbözet folytán előállt túlfizetésre figyelemmel mely időponttól állt be valójában a fizetési késedelme, ennek következtében a III. rendű felperes késedelmi kamat követelése mely időponttól és milyen összegben tekinthető jogszerűnek. Amennyiben ez a bizonyítás az ítéltábla előtt nem volna lehetséges, úgy emiatt másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte.

[21] Ezen felül előadta, iratellenes, hogy az alperes nem vonta kétségbe, hogy a III. rendű felperes a keresete összegének meghatározásakor csökkentette a követelését a két semmisségi jogcím alapján felszámított 754.533 forinttal, miután a 2016. április 5-én előterjesztett ellenkérelem 3. oldalán ezt kifogásolta.

[22] A Pf.3. sorszámú beadványában arra az esetre, ha az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyná, a Pp. 217. § (3) bekezdése alapján részletfizetés engedélyezését kérte. A Pf.5. sorszámú iratban arra hivatkozott, hogy ez a határozat jogerőre emelkedését követően is igényelhető, ilyen módon az erre irányuló másodlagos kérelem előterjesztése nem lehet elkésett.

[23] A III. rendű felperes fellebbezési ellenkérelmében a jogerős ítélet helybenhagyását kérte.

[24] A részletfizetés engedélyezése iránti kérelem kapcsán arra hivatkozott, hogy az alperes határidőn belül benyújtott fellebbezésében ezt nem kérte, így már nem is kérheti, tekintettel arra, hogy a teljesítési határidő része az ítélet rendelkező részének, és ezzel kapcsolatban csak a fellebbezési határidőn belül lehetett volna jogorvoslatot kérni.

[25] Előadta, hogy bár nem ért egyet azzal, hogy az árfolyamkockázatot az ítélet kizárólag a III. rendű felperesre terheli, de a bíróság döntését tudomásul veszi.

[26] Kiemelte, hogy az 1/2010. PK vélemény éppen azt rögzíti, hogy a bíróságnak gondoskodnia kell a szolgáltatások egyensúlyának fenntartásáról, ha pedig az alperes fellebbezése helyt foghatna, akkor annak ellenkezője történne, hiszen az nem vitás, hogy az alperes a III. rendű felperes jogelődjétől kölcsönt kapott, így amennyiben a bíróság a keresetet elutasította volna, akkor az alperes szabadulna ettől kötelezettségétől, amely az alperes gazdagodását eredményezné. Az ítélet a III. rendű felperesre terhelte a teljes árfolyamkockázatot, a Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletében szereplő árfolyamrést és kamatfelárat pedig a III. rendű felperes kiküszöbölte, ennél fogva minden tisztességtelennek vagy a fogyasztói szerződések szabályaival ellentétesnek minősülő kikötést az alperes javára kompenzáltak. A kölcsönszerződés alapján alkalmazandó az abban foglalt késedelmi és ügyleti kamat is, így semmi nem írja elő azt, hogy a feleknek jegybanki alapkamattal kellene elszámolniuk, egyébként pedig az alperes az alapeljárásban nem is vitatta a III. rendű felperes késedelmi kamat igényét, így a másodfokú eljárásban ezt nem is teheti meg.

[27] Az alperes fellebbezése nem megalapozott.

[28] Az elsőfokú bíróság elfogadta az alperes érvénytelenségi kifogását, így a szerződés árfolyamkockázatot alperesre terhelő rendelkezéseinek érvénytelenségét, és erre, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróság által már megállapított, a Hpt. 213. § (1) bekezdés c), d) és e) pontjára alapított teljes érvénytelenségre tekintettel az alperes, illetve a III. rendű felperes jogelődje között létrejött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította, és

kötelezte az alperest 7.191.275 forint megfizetésére, ezt meghaladóan pedig a keresetet elutasította. Miután az ítélet ellen az alperes fellebbezett, és fellebbezésében a kereset teljes elutasítását kérte, azt lehet megállapítani, hogy a Pp. 228. § (4) bekezdésének megfelelően jogerőre emelkedett a III. rendű felperes által az érvényessé nyilvánítás esetére kért összeg 7.191.275 forint feletti részére kiterjedő elutasítás. Bár az ítélet rendelkező részében ez külön nem jelenik meg, de a fellebbezési eljárásban már nem vitatható – és a felek által nem is vitatott – az elsőfokú bíróság árfolyamkockázatot alperesre terhelő rendelkezések tisztességtelenségével és az erre alapított érvénytelenséggel kapcsolatos döntése sem, lévén, hogy ezen érvénytelenségre mint jogalapra tekintettel került sor a rendelkező részben összecszerően kifejezett elszámolásra, illetve az alperes nem kifogásolta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy a szerződés létrejött, így ezt már az ítéletábra sem vizsgálta.

[29] Tehát a fellebbezés elbírálása során a Fővárosi Ítéletábrának abból kellett kiindulnia, hogy a III. rendű felperes jogelődje és az alperes között létrejött kölcsönszerződés a Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletében kimondottak folytán teljes egészében érvénytelen a Hpt. 213. § (1) bekezdés c), d) és e) pontja szerint, illetve tisztességtelen, azaz érvénytelen az árfolyamkockázat alperesre terhelése is a Ptk. 209. § (1) bekezdésének megfelelően. A teljes egészében érvénytelen szerződésre tekintettel szükség van a Ptk. 237. §-ában írt valamely érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazására. A felek között a jogkövetkezmény és az azon

alapuló elszámolás a vitatott a fellebbezési eljárásban.

[30] Az alperes fellebbezésében azt kérte, hogy a bíróság jogkövetkezményként az eredeti állapot állítsa helyre, miután álláspontja szerint az érvényessé nyilvánítás jelen esetben nem alkalmazható. Az alperes által előadottakkal szemben a Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bírósággal értett egyet abban, hogy jelen esetben az eredeti állapot helyreállítása az, ami nem alkalmazható, azonban ebben a körben az indoklás kisebb részben kiegészítésre szorul. Ítéletében az elsőfokú bíróság kizárólag a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának véleményét hívta fel, abban pedig helytálló az alperes érvelése, hogy ez nem minősül jogforrásnak, így pusztán az erre történő utalás az ítélet indokaként nem elegendő. Az eredeti állapot helyreállítására tehát nem önmagában azért nincs lehetőség, mert a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának többségi véleménye erre a következtetésre jutott, hanem azon indokból, amelyet ők is megfogalmaztak, vagyis azért, mert a kölcsönszerződés alapján a vállalt szolgáltatások tárgya nem valamely dolog és vételár átadása, hanem a III. rendű felperesi jogelőd részéről pénzösszeg átadása és hosszú távú használatának megengedése volt, tehát a pénzkölcsön használati kötelem. Ebből kifolyólag a III. rendű felperesi jogelőd szolgáltatása valójában irreverzibilis, hiszen az alperes a rendelkezésére bocsátott tőke hosszabb időtartamon keresztüli használatának visszaadására, azaz az eredeti állapot helyreállítására nem képes. Mindaddig, amíg az alperes használta a kölcsön összegét, a III. rendű felperes, illetve jogelődje elesett attól a lehetőségtől, hogy ezt a pénzt maga használja vagy hasznosítsa, azaz más kölcsönvevő részére kihelyezze, ezt pedig semmiképpen nem lehet meg nem történné tenni. Emellett a Fővárosi Ítéletábra álláspontja szerint jelen perre – függetlenül attól, hogy a pert nem a fogyasztó indította a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt – megfelelően alkalmazandó a DH2 tv. 37. §-a, amely rögzíti, hogy a törvény hatálya alá tartozó szerződések esetén – és jelen szerződés a DH1 tv. 1. § (1) bekezdése szerint idetartozik – az érvénytelenség jogkövetkezményeként csak a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítását lehet kérni, amiből az is következik, hogy ez a

jogkövetkezmény a felek közötti elszámolásra kell hogy vezessen. Az Európai Unió Bírósága a C-118/17. számú ügyben nem találta összeegyeztethetetlennek az uniós joggal a DH2 tv. rendelkezését. Minderre tekintettel az alperes azon fellebbezése, amelyben az alkalmazott jogkövetkezmény eredeti állapot helyreállítására történő megváltoztatását kéri, nem foghat helyt, más jogkövetkezmény alkalmazása mellett pedig nem érvelt, így a Fővárosi Ítéltábla elfogadta az elsőfokú bíróság ítéletében foglalt jogkövetkezményt, azaz az érvényessé nyilvánítást.

[31] A Ptk. 237. § (2) bekezdésének megfelelően érvényessé nyilvánítás során az egyes érvénytelenségi okok kiküszöbölésének módszerét kell megállapítani.

[32] Helytállóan jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja miatt megállapított érvénytelenségből a felek között elszámolási kötelezettség nem következik. Az, hogy a törlesztőrészletek összegét a kölcsönszerződés nem tartalmazta, valójában a szerződés formai, és nem tartalmi hibája volt, hiszen a kölcsönszerződésből kiderült az alperes rendelkezésére bocsátott tőke, az ügyleti kamat, a kezelési költség is, és a csatolt törlesztési ütemezésből meg lehetett állapítani, hogy az egyes törlesztőrészletekben a tőke hány százaléka jelenik meg. Minderre tekintettel a szerződés adataiból valójában meghatározható, hogy az alperesnek milyen törlesztőrészletekkel kellett a kezelési költséggel és ügyleti kamattal növelt tőkét visszafizetnie, így ezen hiányosság a III. rendű felperesi jogelőd által elkészített és a keresethez 1/F/5. sorszám alatt csatolt táblázattal valóban kiküszöbölhető volt, és ebből eredően fizetési kötelezettség egyik félre nézve sem keletkezett.

[33] A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és d) pontja, azaz az árfolyamrés hiánya és az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége miatti érvénytelenséget a DH1 és DH2 tv. szabályai rendezték. Ez alapján az egyoldalú kamatemelés, illetve az árfolyamrés miatt felszámított összeget a pénzügyi elszámolás során az alperes javára kell figyelembe venni, ezt a III. rendű felperes sem vitatta. Az elsőfokú bíróság elfogadta, hogy az ezen a jogcímen jogellenesen felszámított összeg a III. rendű felperesi elszámolásnak megfelelően 754.533 forint, és alperesi vitatás hiányában azt is, hogy a keresetben eredetileg meghatározott összegben ezt a III. rendű felperes már figyelembe vette. Az alperes fellebbezésében arra hivatkozott, hogy ezen önkényes felperesi számítást a 2016. április 5-én előterjesztett ellenkérelem 3. oldalán kifogásolta. A 34.G.44.731/2015/6. sorszámú iratban valóban szerepel egy olyan – zárójelbe foglalt – megjegyzés, hogy a felperes semmivel nem igazolta, hogyan dolgozta ki matematikailag a visszajáró összeget, erre reagálva a III. rendű felperesi jogelőd a 36.G.44.731/2015/11. sorszámú beadványában előadta, hogy a DH1 és DH2 tv.-ben szereplő elszámolási módot használta, majd az alperes ezt követően ezzel kapcsolatban semmilyen észrevételt nem tett az ítélethozatalig eltelt évek során. Az 1/F/6. sorszámú mellékletből megállapítható, hogy ezen összeg meghatározása során a III. rendű felperesi jogelőd a DH2 tv. és az 58/2014. (XII. 17.) MNB rendelet elszámolási szabályai szerint dolgozott, az alperes pedig a fenti, általános jellegű nyilatkozaton túl nem jelölte meg, hogy az elszámolásból pontosan mit vitat, holott a számára is elérhető jogforrás, az MNB rendelet alapján lehetősége lett volna megvizsgálni a számítási módszertant, illetve később a szakértőnek felteendő kérdések meghatározása során sem hivatkozott arra, hogy ezen összeg számítási módjának a szakértő általi kimunkálása vagy ellenőrzése lenne szükséges. Minderre tekintettel az

ítélőtábla az elsőfokú bírósággal egyezően elfogadhatónak tartotta – érdemi alperesi vitatás hiányában –, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) és d) pontjára alapított érvénytelenség jogkövetkezményeként az alperes javára 754.533 forintot a III. rendű felperes már a keresetben megjelölt összegben elszámolt. Egyébként ez utóbbi tény az alperes egyáltalán nem is tette vitássá, a fenti, általános jellegű nyilatkozatát is csak az összeg kiszámítása körében terjesztette elő.

[34] Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás hiánya miatti érvénytelenségét megállapította, így az érvényessé nyilvánítás során ennek kapcsán is el kellett számolni. Az elsőfokú bíróság ebből a célból szakértőt rendelt ki. A szakértő a kiterhelt árfolyamkockázattal kapcsolatos számításokat elvégezte, és az elsőfokú bíróság ennek jogkövetkezményét az alperesre kedvezőbben vonta le, tekintettel arra, hogy nem csak a terhére elszámolt árfolyamkülönbözetet vette figyelembe a javára, hanem az abban az időszakban keletkezett összeget, amikor a forint árfolyama a szerződéskötési értékhez képest erősödést mutatott, szintén az alperes javára vette figyelembe. Így önmagában a devizakockázat elszámolása teljeskörűen és az alperesre a lehető legkedvezőbb módon megtörtént. Annak indoka, hogy az elsőfokú bíróság az egyébként alperest terhelő árfolyamkülönbözetet is a javára vette figyelembe, az volt, hogy álláspontja szerint ezzel egyensúlyt teremtett a felek között, miután az alperesre kiterhelt késedelmi kamat összeget növelte, hogy ennek alapjaként az elszámolás során a III. rendű felperes az akkor még alperest terhelő árfolyamkülönbözetet is figyelembe vette.

[35] A késedelmi kamat kapcsán az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes nem vitatta, hogy a III. rendű felperes késedelmi kamat követelése számszakilag helyes, ha a bíróság a számítás jogalapját elfogadja. Ezt pedig a bíróság elfogadta, figyelemmel arra, hogy a szerződés érvénytelensége nem jár azzal a következménnyel, hogy az adós tartozása megszűnik vagy annak nincs határideje, a felek közötti egyensúlyi helyzet borulna fel abban az esetben, ha a bíróság nem értékelné azt a tényt, hogy a felek a késedelmes teljesítés jogkövetkezményében megállapodtak. A késedelmes teljesítést szabályozó szerződéses kikötésekkel kapcsolatban érvénytelenség nem áll fenn, és a késedelmi kamat mértéke nem is tekinthető olyan eltúlzottnak, amely egyensúlytalansági helyzetet idézne elő, így azt teljes mértékben megítélte.

[36] Ezzel szemben az alperes fellebbezésében egyrészt kiemelte, hogy a késedelmi kamat jogszerűségét valójában vitatta a 37. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldalán és a 2020. október 19-én kelt beadványa 3. oldalán. A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra, hogy a 37. sorszámú jegyzőkönyvben az alperes azt adta elő, hogy a III. rendű felperes késedelmi kamat felszámítására nem jogosult a szerződés teljes érvénytelensége miatt, a 2020. október 19-én kelt 40. sorszámú beadványban pedig azt, hogy a „szerződéses kamat” fizetési kötelezettségét elismeri, de a „késedelmi kamat-mértéket” a bíróságnak teljes egészében el kell utasítania. Ennek indokát ekkor az alperes nem adta, hanem utalt az 1/2010. PK vélemény 9. pontjára. Ezen nyilatkozatok alapján azt lehet megállapítani, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az alperes a késedelmi kamat összecszerűségét, kiszámításának módját nem, hanem jogalapját vitatta, azaz álláspontja szerint azt teljes egészében el kell utasítani. Az 1/2010. PK vélemény 9. pontjára utalás alapján jelen esetben nem lehet semmilyen elutasítási okot találni, tekintettel arra, hogy a PK vélemény ezen pontjának

tanulmányozása alapján egyértelmű, hogy az a dologszolgáltatások, azaz a reverzibilis szolgáltatások esetén az eredeti állapot helyreállítása során felmerülő használati díjról, illetve egyenértéki kamatról szól, vagyis nem olyan témáról, ami jelen ügyben releváns lenne. Ezen felül az alperes mindössze azt adta elő, hogy a késedelmi kamat elszámolása a szerződés érvénytelensége folytán nem lehetséges, ugyanakkor a fent már kifejtettek tekintettel az alkalmazott jogkövetkezmény a szerződés érvényessé nyilvánítása, amiből pontosan az következik, hogy az egyes feltételekben megjelenő érvénytelenség kiküszöbölését követően a szerződés további rendelkezései változatlanul érvényesek maradnak, így a késedelmi kamatról szóló, annak fizetési kötelezettségét, mértékét, számítási módját meghatározó kikötések továbbra is érvényesek, tehát a késedelmi kamat jogalapja fennáll. Az összecszerűséget pedig az alperes valóban nem vitatta nemcsak az elsőfokú eljárásban, de a fellebbezésében sem.

[37] A Pf.3. sorszámú beadványában hivatkozott arra, hogy az árfolyamkockázat havonkénti felszámítása a javára túlfizetést eredményezett, így viszont bizonyos, hogy a szerződés jogszerű felmondására nem a felperesi jogelőd által meghatározott időpontban került sor, ezért a késedelmi kamat összecszerűsége mindenképpen megalapozatlan. A Pf.6. számú beadványában pedig előadta, hogy a kirendelt könyvviteli szakértő szerint a kölcsönszerződés felmondásának időpontjában az alperesnek nem állt fenn jogszerű késedelme, így a kamat összecszerűsége jogellenes, és a könyvszakértő ismételt kirendelésével kell tisztázni, hogy a tisztességtelenül felszámított árfolyamkülönbség folytán előállt túlfizetés miatt valójában mely időponttól állt be a fizetési késedelem, ennek következtében mely időponttól tekinthető jogszerűnek a késedelmi kamat követelés. Erre tekintettel az alperes az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte. Ugyanakkor a fent már ismertetettek szerint az elsőfokú eljárásban az alperes nem kifogásolta a késedelmi kamat követelés összecszerűségét, különösen nem tett semmilyen tényelőadást arra, hogy vitatná a kezdő időpontját, vagy azt, hogy fennálltak a felmondás időpontjában annak feltételei. Erre tekintettel az ezzel kapcsolatos tényelőadásra alapított vitatást a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a másodfokú eljárásban már nem terjesztheti elő, miután tartalma szerint ez a nyilatkozat új tény állítását jelenti, és ennek igazolására a szakértői vélemény kiegészítésével új bizonyítást is indítványozott. Az egyébként nem felel meg a valóságnak, hogy a könyvszakértő első fokon azt állapította volna meg, hogy nem állt fenn a felmondáskor késedelem, ezzel kapcsolatban a szakértő semmit nem rögzített, miután erre a szakértői vizsgálat nem terjedt ki.

[38] Az alperes az elsőfokú eljárásban és a fellebbezésében is többször kifejtette, hogy az érvényessé nyilvánítás mint jogkövetkezmény azért nem alkalmazandó, és különösen a késedelmi kamattól azért kell megfosztani a III. rendű felperest, mert az Európai Unió Bírósága ítéleteinek megfelelően ez szankcióként működik, és hozzájárul ahhoz, hogy a pénzügyi intézeteket visszatartsa az érvénytelen szerződések megkötésétől. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a III. rendű felperes jogelődjé és az alperes között a kölcsönszerződéssel polgári jogi jogviszony jött létre, amelyből eredően a feleket a megállapodás szerinti jogok illetik és kötelezettségek terhelik. Amennyiben ez a szerződés érvénytelennek bizonyul, akkor a Ptk. által meghatározott jogkövetkezmények alkalmazhatóak. A Ptk. 237. §-a szerint nincs arra lehetőség – a rendkívül speciális (4) bekezdés esetét kivéve –, hogy a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményei alkalmazása során a bíróság az egyik felet szankcionálja, ami egyébként idegen is lenne a felek között fennálló polgári jogi

jogviszonytól. Ezzel szemben helyes az elsőfokú bíróságnak azon érvelése, hogy a felek közötti értékegyensúlyt kell a szerződés elszámolása során kialakítani. Nem helytálló az alperes által előadott azon érvelés sem, hogy a bíróság nem „gyógyíthatja meg” a szerződést, hiszen az érvényessé nyilvánítás során éppen ez történik, amennyiben a szerződés kapcsán megállapított érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, a bíróságnak pusztán arra nincs lehetősége, hogy a szerződésbe korábban nem létező feltételeket beleillesszen. Erre tekintettel helytálló az elsőfokú bíróság azon döntése, hogy miután a késedelmi kamattal kapcsolatos érvénytelenség nem áll fenn, így a szerződés érvényessé nyilvánítására tekintettel annak a szerződésben foglalt szabályai alkalmazandók.

[39] A tisztességtelenség kiküszöbölése során az egyensúlyteremtés megtörtént azzal, hogy az ezen érvénytelenségi okból eredő árfolyamkülönbözetet a bíróság teljes mértékben az alperes javára számolta el, ami pontosan azt jelenti, amit az alperes által hivatkozott az uniós ítéletek elvárnak, tehát az érvénytelen szerződési feltételből eredő indokolatlan előnytől a III. rendű felperes elesett, ebből eredően gazdasági hasznót nem ért el. A szerződés egyéb, érvénytelenséggel nem érintett feltételei kapcsán viszont sem a tételes magyar jog, sem az uniós jog nem tartalmaz olyan előírást, hogy az az alapján jogszerűen kikötött összegekhez a fél ne juthasson hozzá. Amennyiben a bíróság a késedelmi kamatot, vagy bármilyen egyéb, érvényes szerződési feltétel útján kikötött fizetési kötelezettséget nem ítélt meg a III. rendű felperes javára, abból az következne – ahogy arra az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott –, hogy a szerződés egyensúlyát éppen a bíróság bontaná meg, miután az érvénytelen rendelkezésből eredő egyenlőtlenség kiküszöbölése után egy más, felek által elfogadott kikötést önkényesen megváltoztatna. Az pedig elfogadható, az indokolatlan előnyt megfelelően kompenzáló elszámolás, amelyet az elsőfokú bíróság alkalmazott, tehát hogy az árfolyamkülönbözetre elszámolt, jelen perben indítvány híján összességében meg nem határozott késedelmi kamatra tekintettel a teljes árfolyamkülönbözetet az alperes javára vette figyelembe.

[40] Az ítéltábla hangsúlyozza, hogy az Európai Unió Bíróságának fellebbezésben hivatkozott ítéletei – az alperes hivatkozásával szemben – valójában nem zárják ki az érvényessé nyilvánítást, és nem írják elő, hogy a polgári bíróságnak szankcionálnia kellene a pénzügyi intézeteket. A C-260/18. számú döntés, figyelemmel az 53., 55. és 56. bekezdésben foglaltakra – ahogy erre helyesen utalt az elsőfokú bíróság –, nem az érvényessé nyilvánítás lehetőségéről vagy kizártságáról, illetve az eredeti állapot helyreállításának lehetőségéről szól, hanem arról, hogy amennyiben a fogyasztó kifejezett felhívás ellenére nem kíván egy szerződéses kikötés tisztességtelenségére hivatkozni, akkor ezt a tisztességtelenséget a bíróságnak nem kell figyelembe vennie, tehát nem az érvénytelenség jogkövetkezményéről, hanem magáról az érvénytelenségről van szó ebben az ítéletben. Az alperes hivatkozott arra, hogy a C-42/15. számú ítélet lehetővé teszi a polgári bíróságnak, hogy szankcióként a kamatoktól való megfosztást alkalmazza. Ezzel szemben az ítéltábla kiemeli, hogy ez az ítélet semmilyen, a jelen perben figyelembe veendő uniós jogszabállyal nem kapcsolatos, miután a 2008/48/EK irányelvet értelmezi, amely a perbeli szerződés megkötését követően lépett hatályba, és amely a fogyasztói hitelmegállapodásokról szól, de nem a szerződés érvénytelenségét vagy annak jogkövetkezményeit szabályozza. Áttekintve ezen ítéletet, azt lehet megállapítani, hogy az uniós jogszabály értelmezését a szlovákiai bíróság azért kérte, mert a 2008/48/EK irányelv átültetését szolgáló, fogyasztói hitelről szóló szlovák törvény tartalmaz egy olyan tételes jogi rendelkezést, mely szerint bizonyos alaki hibák, illetve

pontatlanságok esetén a szankció az, hogy a nyújtott fogyasztói hitelt kamat- és költségmentesnek kell tekinteni. Az Európai Unió Bíróságának a szlovák bíróság 7. számú kérdése alapján arról kellett állást foglalnia, hogy nem ellentétes-e az irányelvvel a nemzeti jog ezen rendelkezése, az ítélet rendelkező részének 4. pontja szerint pedig a Bíróság arra jutott, hogy nem tekinthető ellentétesnek. Miután azonban a magyar jogban ilyen szabály nincs, ezért a magyar tényállásokra ezen ítélet rendelkezései értelemszerűen nem alkalmazhatók. A C-26/13. számú, Kásler-ügyben és a C-154/15. számú ügyben rögzítettek sem azt írják elő, hogy egyéb, tisztességtelenséggel nem érintett feltételekben kikötött fizetési kötelezettségtől, azaz jelen esetben a késedelmi kamattól is mentesíteni lehetne az ügyfelet, ezekben ugyanis arról van szó, hogy ha a tisztességtelennek minősülő feltétel tartalmát módosíthatná bíróság, és ezáltal ez a feltétel alkalmazható maradna, az nem fogadható el a 93/13/EGK irányelvvel összhangban. Jelen esetben – ahogy az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá – a késedelmi kamat kikötés nem érvénytelen, az érvénytelenséggel érintett szerződési feltételekből eredő fizetési kötelezettségtől az alperes mentesült, azaz pontosan megfelel az elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezmény a C-26/13. számú ügy 79. bekezdésében írtaknak. Az alperes a fellebbezésében utalt arra, hogy a C-70/17. és C-179/17. számú egyesített ügyekben, valamint a C-118/17. számú ügyben kifejtettek szerint a nemzeti bíróság a tisztességtelen feltételek semmisségét új jogszabály rendelkezésével csak akkor orvosolhatja, ha a teljes szerződés megsemmisítése esetén a fogyasztót különösen káros jogkövetkezmények érik, illetve a fogyasztó kérelmét az eredeti állapot helyreállítása iránt előnyben kell részesíteni a DH2 tv. szerinti szabállyal szemben. Ezzel szemben mindkét döntés szerint lehetséges a szerződés bizonyos kikötéseinek jogszabály szövegével való helyettesítése, és lényegében azt mondta ki az Európai Unió Bírósága, hogy amennyiben a bíróság a fogyasztót olyan helyzetbe hozza, amilyenben a tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, akkor az erre vezető szabályozás nem ellentétes az uniós joggal. Márpedig a fent kifejtettek szerint az érvényessé (esetlegesen más esetben hatályossá) nyilvánítás ezt lehetővé teszi, hiszen az annak körében elkészített elszámolás célja pontosan az, hogy a fogyasztót mentesítse a tisztességtelen feltételek jogkövetkezményei alól, ide nem értve a szerződés egyéb, tisztességtelennek nem minősül feltételéből eredő fizetési kötelezettséget.

[41] Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét annak túlnyomórészt helyes indokaira tekintettel – kisebb kiegészítéssel – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[42] Az alperes a fellebbezési határidő lejártát követően a Pf.3. sorszámú beadványában az elsőfokú ítélet helybenhagyása esetére a Pp. 217. § (3) bekezdése szerinti részletfizetés engedélyezését kérte, és előadta, hogy miután ez a határozat jogerőre emelkedését követően is igényelhető, ilyen módon ezen kérelme nem elkésztett. A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra, hogy a teljesítési határidővel kapcsolatban az alperes az elsőfokú eljárásban semmit nem adott elő, ahogy határidőben előterjesztett fellebbezésében sem, tehát az elsőfokú bíróság által meghatározott 15 napos határidőt nem vitatta, így a jelen fellebbezési eljárásban ezzel kapcsolatban az ítéltábla nem tud állást foglalni. Kétségtelen, hogy a Pp. 217. § (3) bekezdése alapján részletfizetést a határozat jogerőre emelkedését követően is lehet kérni, de a második mondatnak megfelelően ezt ekkor is az elsőfokú bíróság engedélyezheti a másik fél meghallgatását követően. Tehát az alperes nincs elzárva attól, hogy az elsőfokú bíróságnál a tartozás részletekben való megfizetésének engedélyezését kérje.

[43] Az alperes kérte, hogy az ítéltábla az ügy tárgyalását függessze fel az Európai Unió Bírósága előtt C-472/2020. és C-932/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig, ugyanakkor az ítéltábla a Pp. 152. § (2) bekezdésére tekintettel nem találta indokoltnak a tárgyalás felfüggesztését. Egyrészt mindkét ügyben feltett kérdések a DH1 tv.-nek a 93/13/EGK irányelvvel való összeegyeztethetőségét vizsgálják, azonban erről az Európai Unió Bírósága már a C-118/17. számú ítéletben állást foglalt. Másrészt a C-472/20. számú ügyben megfogalmazott kérdések az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményeivel foglalkoznak, holott a 93/13/EGK irányelv csak azt határozza meg, hogy milyen körülmények esetén tekinthető az általános szerződési feltétel tisztességtelennek, de a jogkövetkezményekről nem szól, azt a nemzeti jogra bízta. Az Európai Unió Bírósága által hozott, korábban ismertetett ítéletek fényében pedig egyértelműen azt lehet megállapítani, hogy nem a jogkövetkezmény jellegét, hanem azt kell figyelembe venni az irányelvvel való összeegyeztethetőség vizsgálata körében, hogy a nemzeti jog lehetőséget biztosít-e a fogyasztónak arra, hogy a tisztességtelen feltételből (tehát nem az egész szerződésből) rá háruló fizetési kötelezettségtől mentesüljön, ezt pedig a fent már kifejtettek szerint a magyar jogban az érvénytelenség esetére alkalmazható jogkövetkezmények biztosítják, így ezzel kapcsolatos további jogértelmezés az ítélethozatalhoz szükségtelen.

[44] Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a III. rendű felperesnek a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján meghatározott ügyvédi munkadíjat, amelyet a másodfokú bíróság a 3. § (6) bekezdésében foglalt lehetőségnél fogva mérsékelte, tekintettel a másodfokú eljárásban végzett írásbeli előkészítés mértékére. Az alperes a részére engedélyezett személyes költségmentessége folytán az 575.302 forint le nem rótt fellebbezési illeték megtérítésére a Pp. 84. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése alapján nem köteles, és az IM rendelet 14. §-a alapján ezt az állam viseli.

Budapest, 2021. június 15.

Dr. Höbl Katalin s. k.
a tanács elnöke

Dr. Szabó Csilla s. k.
k.
előadó bíró

Dr. Szentpáli Judit s.
bíró